

TÜNTESS OKOSAN!

Mit érdemes tudni a tüntetőknek?
Gyülekezési jog és rendőri intézkedések

Előljáróban négy alapelv, amiről ne feledkezz meg tüntetés közben sem:

- Csak a békés tüntetést és tüntetőt védi a törvény.
- Fő a nyugalom, ne adj okot erőszakra. Ne szegülj szembe a rendőri intézkedéssel akkor sem, ha úgy érzed, hogy az jogsértő.
- Van lehetőség panaszra és jogi elégtételre, de nem a helyszínen.
- Lehetőség szerint ügyvéd jelenlétében tegyél vallomást.

Ha valaki az alábbi tájékoztatás alapján nem biztos abban, hogy valami jogszerű-e vagy sem, annak azt javasoljuk, hogy forduljon hozzánk emailben vagy telefonon, így a konkrét ügy ismeretében értelmezzük a helyzetét, adott esetben segítünk is neki.

ELÉRHETŐSÉGEINK

Email: jogisegitseg@helsinki.hu

Telefon (hétköznap 9–17 óra között):
+36 1 321 4323; +36 1 321 41 41

Honlap: helsinki.hu

AZ UTCÁN/ TÜNTETÉSEN

1. Jogsértést követek-e el pusztán azzal, ha **be nem jelentett gyűlésen** veszek részt?

Nem. A gyülekezések bejelentése a szervező kötelessége, a gyülekezés résztvevői jellemzően nem is tudhatják, hogy egy tüntetés be lett-e jelentve. Ezért a bejelentés nélkül tartott gyülekezésért csak a szervező felel.

2. Ki minősül egy **gyűlés szervezőjének**?

A gyülekezési törvény szerint a gyűlés szervezője az, aki a résztvevőket a gyűlésen való részvételre nyilvánosan felhívja, a gyűlést meghirdeti, továbbá a gyűlést megszervezi és vezeti. Ezen feltételeknek együttesen kell fennállniuk értelmezésünk szerint. Ezért pusztán például az eseményről szóló Facebook-poszt megosztásával nem válik valaki szervezővé, ahogyan azzal sem, ha beszédet tart az eseményen.

3. **Lefújhatnak-e gázsprayvel, könnygázzal figyelmeztetés nélkül a rendőrök?**

Fő szabály szerint nem. A rendőrségi törvény szerint a kényszerítő eszköz alkalmazására az érintettet – ha az eset körülményei lehetővé teszik – előzetesen figyelmeztetni kell. Egy tüntetésen többnyire lehetséges van a rendőrségnek előzetesen figyelmeztetni arra a tüntetőket, hogy úgy ítéli meg, jogellenes magatartást tanúsítanak, és ezért gáz- vagy paprikasprayt fog alkalmazni. Ha a figyelmeztetés megtörtént, és olyan tüntetőt is ér spray, aki egyébként nem tett semmi törvénsértőt, az ezt nem kifogásolhatja. Bizonyos esetekben (például ha megtámadják) a rendőr figyelmeztetés nélkül is alkalmazhat vegyi eszközöket.

4. **Köteles vagyok-e engedelmeskedni a rendőr felszólításának** akkor is, ha úgy gondolom, az jogszerűtlen?

Igen, szinte mindig. A rendőrségi törvény szerint engedelmeskedni kell a rendőri intézkedés alatt, annak jogszerűsége menet közben nem vonható kétségbe, kivéve, ha a jogszerűtlenség mérlegelés nélkül, kétséget

kizáróan megállapítható. Ilyen súlyos visszaélések azonban csak elvétve fordulnak elő. Ha jogellenesnek tartja valaki az intézkedést, utólag érdemes panasszal élni. Ha helyben kezd el vitatkozni vagy ellenállni, akkor súlyosabb következményeknek teszi ki magát, mert a rendőri intézkedést akadályozhatja, és ezzel szabálysértést követhet el. Ha pedig a tüntető elveszti a fejét és esetleg bármilyen mértékű erőszakot alkalmaz a rendőrrel szemben (például a vállára teszi a kezét), azzal a hivatalos személy elleni erőszak bűntettét követi el, és ekkor azonnal elő fogják állítani.

5. Ha megütött a rendőr vagy letepert a földre, ki lehet-e kérni a **köztéri kamerafelvételeket**?

Igen, a rendőrségi törvény szerint az érintett kérheti, hogy a felvételt annak kezelője az adat átadásáig, de legfeljebb harminc napig ne törölje. A panasz- vagy büntetőeljárásban lehet indítványozni a felvételek felhasználását. Attól függően, hogy ki működteti a kamerát, más és más a felvételek megőrzési ideje, ezért indokolt a lehető leghamarabb kérni a felvételek megőrzését.

6. **Készíthetek-e felvételt a rendőri intézkedésről akár mobiltelefonnal?**

Ha nem zavarja az intézkedést, igen. Ettől még a rendőr utasításának eleget kell tenni, és semmiképpen ne az intézkedő rendőr arcába nyomjuk a telefont. Ha nem velünk történik egy intézkedés, azt is fel lehet venni. Nem csak a jogszerűtlen vagy annak tűnő intézkedést rögzíthetjük a telefonunkkal, hanem a szabályosat vagy annak tűnőt is.

7. **Miért állíthatnak elő, miért vihet be a rendőr?**

Sok esete van a jogszerű előállításnak, ezek közül gyülekezés, tüntetés esetében tipikusan három helyzet fordul elő. A rendőrnek kötelező mérlegelés nélkül előállítani, ha valakit bűncselekmény elkövetésén érnek tetten. Mérlegelés alapján lehet előállítani valakit, ha a szabálysértést felszólítás ellenére nem hagyja abba, ahogyan akkor is, ha nincs nála a személyazonosság igazolására alkalmas igazolvány. Szintén a rendőr mérlegelésén múlik, hogy előállít-e, ha nincs tettenérés (ilyen eset, ha például valaki hasonló ruhát hord, mint amilyen egy bűncselekmény elkövetőjén volt,

vagy megfelel a személyleírásának). Fontos, hogy a mérlegelést lehetővé tevő esetekben a rendőr dönthet úgy is, hogy nem állít elő, hanem például felírja az adatokat, és később hív be kihallgatásra.

A RENDŐRSÉGEN

8. **Hogy kell elképzelni az előállítást?**

Az előállítást nagyjából úgy kell elképzelni, hogy az előállított személyt a rendőrkapitányságra viszik, elhelyezik egy helyiségben, ahol várakoznia kell, amíg a rendőrök megírják a jelentést, kihallgatják a tanúkat, egyéb bizonyítékokat szereznek be. Ha az előállított személyrel kapcsolatban bűncselekmény gyanúja merül fel, akkor ezzel őt meggyanúsítják (közlik ezt a tényt) és gyanúsítottként hallgatják ki. Ujjlenyomatot és DNS-mintát is vesznek.

9. **Milyen hosszán tarthatnak bent?**

Az előállítás mindig csak a szükséges ideig tarthat, legfeljebb azonban nyolc óráig, ami egy alkalommal

indokolt esetben meghosszabbítható négy órával. Fontos, hogy indokolatlanul a törvényi maximális időtartam nem meríthető ki, vagyis a nyolc (esetleg tizenkét) óra csak akkor jogszerű, ha a teljes időtartamnak egyszerűen indoka is van. Ha bűncselekmény elkövetésével gyanúsítanak, akkor őrizetbe is vehetnek. Ennek a maximális ideje 72 óra, amibe az előállítás 8 (vagy 12) óráját bele kell számítani. 5 óra fogva tartás után kötelező élelmenezést biztosítani. Az előállítás elején ritkán lehet tudni, hogy pontosan meddig marad bent az ember, ezért akkor is érdemes élelmenezést kérni az előállítás kezdetekor, ha valaki még nem éhes.

10. **Értesíthetek-e valakit, ha bevisznek? Milyen gyorsan van erre lehetőségem?**

Igen, a rendőrségi törvény szerint a fogvatartott részére biztosítani kell azt a lehetőséget, hogy egy hozzátartozója vagy más személy értesítését kérje. A megjelölt személy értesítésének kötelezettsége a rendőrséget terheli, az értesítést a rendőrség azonnal teljesíti. Érdemes egy második személy adatait is megadni, ha az elsőként megnevezettet a rendőrség nem éri el, mert egyébként előfordulhat, hogy a rendőrség rögzíti, hogy az értesítés sikertelen volt, és nem próbálkozik tovább.

11. A szüleimet, házastársamat akkor is értesíti-e a rendőrség, ha nem akarom?

Nem, csak azt értesíti a rendőrség, akit kérsz. Ugyanakkor ha büntetőeljárás indulna ellened fiatalokként, arról biztos, hogy tudomást fog szerezni a szülő, mert őt is meg kell hallgatni az eljárásban.

12. A fogdán van-e kamera? Mi biztosítja, hogy ott nem bántanak?

A folyosókon van, a lépcsőházakban és kihallgató szobákban lehet, a zárkában és a mellékhelyiségekben nincs kamera. Ez nem jelenti azt, hogy működnek is, 2006-ban például „fura módon” szinte soha nem működött egyetlen kamera sem.

Ezzel együtt az a tapasztalat, hogy az esetek túlnyomó többségében az ellenállást nem tanúsító előállítottat nem bántalmazzák, ahogy természetesen az ellenálló vagy agresszív személyt is tilos bántani. Szélsőséges esetek ugyanakkor előfordulnak, ilyenkor azonnal meg kell próbálni értesíteni ügyvédet, hozzátartozót, fogdaorvost vagy bárkit, aki tanúsítani tudja a bántalmazást. Fontos az is, hogy a rendőr jogszerűen

alkalmazhat testi kényszerít, kényszerítő eszközt (pl. bilincset, gumibotot) önkárosítás, támadás vagy szökés megakadályozására, valamint ellenszegülés megtörésére. A rendőri erőszak ilyen esetben is csak törvényes célokat szolgálhat és arányos lehet, nem irányulhat sérülés okozására.

13. Mi történik, ha hamis adatokat adok meg a rendőröknek az előállítás során?

A hamis adatok megadása a közokirat-hamisítás egyik fajtája, bűncselekménynek minősül, amiért külön büntetőeljárás indul és külön büntetés jár.

14. Jogom van ügyvédhez, ha ki akarnak hallgatni? Csak akkor kaphatok-e ügyvédet, ha fejből tudom a számát? Vagy jogom van megnézni a telefonomban az ügyvédem számát? Mi van, ha egyetlenegy ügyvéd számát sem tudom?

Ügyvédhez az eljárás minden szakaszában joga van a gyanúsítottnak. Ha ki akarnak hallgatni, akkor

legalább két órát kell biztosítani arra, hogy az ügyvéd megjelenhessen. A kihallgatás előtt lehetőséget kell biztosítani arra is, hogy az ügyvéddel zavartalanul konzultálj. Az ügyvéd számát nem kell fejből tudni, de ha már elvették a telefont, akkor abban azt megnézni nem lehet. Legalább az ügyvéded nevét és az irodai címét érdemes tudnod, ez alapján a rendőrség már tudja őt értesíteni. Ha valamiért nem tudsz ügyvédet meghatalmazni, akkor a rendőrség fog kirendelni egyet. Az ügyvédet – ha az értesítéstől két óra eltelt – nem kell megvárni a kihallgatás megkezdésével. Ha gyanúsítottként hallgatnak ki, mondhatod, hogy az ügyvéded nélkül nem akarsz vallomást tenni. Ha előállítottak vagy őrizetbe vettek, hozzátartozód is hatalmazhat meg számodra ügyvédet, aki ezt követően felveheti a kapcsolatot a hatósággal és felkereshet téged.

15. Gyanúsított kihallgatáson köteles vagyok-e igazat mondani? Bajba kerülök-e, ha csináltam valamit, de letagadom? Érhetsz-e hátrány, ha nem válaszolok a rendőr kérdéseire a kihallgatáson?

A vallomástétel jog, nem kötelesség, vagyis senki sem köteles vallomást tenni. Ezen túl, ha valaki vallomást

tesz, nem köteles igazat sem mondani, de más bűncselekmény elkövetésével hamisan ekkor sem vádolhat. Jogilag hátrány nem érhet, ha nem tesz vallomást. A gyakorlat azonban nem ilyen egyszerű, emellett a vallomás megtagadása nem akadályozza az eljárás lefolytatását. Általánosságban azt lehet javasolni, hogy az ügyvéddel való konzultáció előtt lehetőleg senki ne tegyen vallomást.

16. Ha nem azt írja le a rendőr a kihallgatási jegyzőkönyvbe, amit mondtam, akkor mit tudok csinálni? Utólag tudok-e változtatni a kihallgatásom során elmondottakon?

Minden egyes mondatot alaposan olvass végig, mielőtt aláírnád a jegyzőkönyvet. A jegyzőkönyv kijavítását kell kérni akkor, ha nem az szerepel benne, amit mondtál. Azért is érdemes inkább ügyvéd jelenlétében vallomást tenni, mert erre ő külön is figyel, és jelezni tudja, ha valami nem pontos a jegyzőkönyvben. Utólag lehet változtatni a kihallgatás során elmondottakon, de ez szinte soha nem szerencsés, mert meg kell tudni magyarázni, hogy mi indokolja az eltérő vallomást. Ha vádat emelnek, akkor a bíró fogja eldönteni, hogy az ellentmondó vallomások közül melyiket fogadják el hiteles bizonyítékként.

17. Ha a barátaimmal együtt voltam, amikor előállítottak, köteles vagyok-e a rendőröknek kiadni az ő adataikat?

Nem, mivel nem köteles senki vallomást tenni gyanúsítottként.

18. Ha a kihallgatáson megkérdezik, hogy hol tanulok/mi a munkahelyem, akkor ezeket az előállításomról/a büntetőügyemről? Ezeket köteles vagyok elmondani? Ezért kirúghatnak, pl. a suliból?

Ha nem kívánsz vallomást tenni gyanúsítottként, akkor ezeket az adatokat sem kell megmondani a rendőrnek. Egyébként önmagában arról, hogy valakit bevisznek, a rendőr nem értesítheti a munkahelyet vagy az iskolát, de ha a gyanúsított fiatalkorú, akkor ún. környezettanulmányt kell készíteni, és annak keretében várhatóan az iskolát is fel fogják keresni. Csak azért senkit nem rúghatnak ki a munkahelyéről vagy az iskolából, mert büntetőeljárás indult ellene.

19. Ha a rendőrségen szondát fújtnak velem és kiderül, hogy ittam alkoholt az előállítás előtt, annak lehet hatása az ügyemre?

Ha bűncselekményt követett el valaki, és azt ittas állapotban tette, akkor ez súlyosító körülmény a büntetés kiszabása során, és szigorúbban ítélik meg az ügyet.

20. Tényleg gyorsabban vége van az előállításnak, ha minden papírt azonnal aláírok? Úgy tényleg gyorsabban elengednek a rendőrök?

A papírok aláírása nem befolyásolhatja az előállítás hosszát. Úgy semmiképpen ne írd alá semmit, hogy annak tartalmát nem ismered és nem vagy biztos benne, hogy az a helyzetnek megfelelő leírást tartalmazza.

21. Ha aláírom, hogy nincs panaszom/sérülésem a rendőri intézkedéssel összefüggésben, akkor azzal lemondok a későbbi jogérvényesítésről?

Nem, de sokkal nehezebb bizonyítani később, hogy volt panasz/sérülés, ha korábban rendőrségi iratban azt nyilatkoztad, hogy nem volt.

22. Miről köteles a rendőrség iratot adni? Amit nem adnak ki, amikor elengednek, utólag hogyan tudom megszerezni? Miért fontos, hogy megkapjam az ügy iratait?

Az előállítás okáról és időtartamáról kell igazolást adni, illetve ha vallomást tettél, akkor az arról készült jegyzőkönyvről is kaphatsz ingyenesen egy másolatot. Ezt érdemes kérni, ha nem adnák oda automatikusan. Ezek az iratok azért is fontosak, mert ha valaki panasszal, jogorvoslattal akar élni, akkor ezeket az iratokat az ügy megítéléséhez az ügyvéd kérni fogja.

23. Ha előállítanak, azzal büntetett előéletűvé válok? Bekerülök a bűnügyi nyilvántartásba?

Az előállítással senki nem lesz büntetett előéletű. Ha meggyanúsítanak, az bekerül a bűnügyi nyilvántartásba, de ettől sem leszel büntetett előéletű.

24. Kell-e valamit csinálnom, miután vége az előállításnak? Vagy majd egyszer értesítenek ügyis?

Az előállítás után mindenképpen érdemes elmenni ügyvédhez a kapott iratokkal. Érdemes az előállítás okát (vagyis azt, amiért bevitték) és az előállítás alatt történeteket részletesen leírni, mert később rosszból fogunk emlékezni. Fontos felírni az esetleges tanúk nevét, elérhetőségét is. Ettől függetlenül az eljárás további sorsáról mindenki kap iratot a rendőrségtől, aminek tartalma attól függ, hogy mit tart indokoltnak a hatóság. Ha valakit bűncselekmény elkövetésével gyanúsítanak – még akkor is, ha később kiderül, hogy azt nem követte el – az ügy irataiba betekinthet, azokról másolatot kérhet.